

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

КОРИСНІ УЗАГАЛЬНЕННЯ

ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ,
ЯКІ МАЮТЬ ЗАКОННІ ПІДСТАВИ ДЛЯ
ЗВІЛЬНЕННЯ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ
ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

ВИПУСК 7

Для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації або за контрактом і бажають реалізувати право на звільнення

узагальнення підготовлені
КОМІТЕТОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ
ВІД ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ,
КОМПЕНСАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ

2026

НОРМАТИВНА БАЗА ТА СКОРОЧЕННЯ

Питання звільнення з військової служби унормовані у таких актах (далі вживаються скорочені назви):

Закон №2232-XII – Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року.

Закон №2011-XII – Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20 грудня 1991 року.

Закон №3543-XII – Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21 жовтня 1993 року.

Закон №2262-XII – Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 9 квітня 1992 року.

Положення №1153/2008 – Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затверджене Указом Президента України від 10 грудня 2008 року №1153/2008.

Положення №618/2012 – Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України, затверджене Указом Президента України від 29 жовтня 2012 року №618/2012.

Порядок №55 – Порядок оформлення довідок про перебування осіб у місцях несвободи внаслідок збройної агресії проти України або інтернування в нейтральних державах, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 2023 року №55.

Інструкція №170 – Інструкція про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затверджена наказом Міністра оборони України від 10 квітня 2009 року №170 (із змінами, внесеними наказом Міністерства оборони України від 28 квітня 2025 року №274).

Положення про ВЛК – Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затверджене наказом Міністра оборони України від 14 серпня 2008 року №402.

Скорочення: ЗСУ – Збройні Сили України; ТЦК та СП – територіальний центр комплектування та соціальної підтримки; ВЛК – військово-лікарська комісія; ЦВЛК – Центральна військово-лікарська комісія; ЛКК – лікарсько-консультативна комісія закладу охорони здоров'я; МСЕК – медико-соціальна експертна комісія (ліквідована з 1 січня 2025 року); ЕКОПФО – експертна команда з оцінювання повсякденного функціонування особи; ВСП – Військова служба правопорядку у Збройних Силах України; ДРАЦС – Державний реєстр актів цивільного стану громадян; УБД – учасник бойових дій; ОГД – одноразова грошова допомога; КЗпП – Кодекс законів про працю України; СК України – Сімейний кодекс України; ЦПК України – Цивільний процесуальний кодекс України.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

На кого поширюються ці узагальнення

Підстави звільнення, визначені статтею 26 Закону №2232-III, поширюються на військовослужбовців не лише Збройних Сил, а й інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, – Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Служби безпеки, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, розвідувальних органів, Державної спеціальної служби транспорту. Відрізняється не підстава, а процедура: порядок проходження служби для кожного формування визначається окремим положенням, що затверджується Президентом України (частина четверта статті 2 Закону). Наведені нижче форми рапорту й акта та перелік документів установлені актами Міністерства оборони, тому застосовуються у Збройних Силах і формуваннях, підпорядкованих Міноборони; військовослужбовцям інших формувань слід керуватися власним положенням про проходження служби та відомчими наказами.

У цих узагальненнях розглянуто підстави звільнення з військової служби та припинення (розірвання) контракту про проходження військової служби, що застосовуються під час дії воєнного стану. Їх визначено статтею 26 Закону №2232-III: для військовослужбовців, призваних під час мобілізації, та для резервістів, призваних в особливий період, – частиною четвертою; для тих, хто проходить службу за контрактом, – частиною п'ятою цієї статті.

Більшість підстав для мобілізованих і для контрактників збігається. Різниця в наслідку: для військовослужбовця, призваного під час мобілізації, настає звільнення з військової служби, а для того, хто проходить службу за контрактом, одночасно припиняється (розривається) і сам контракт. Тому нижче біля кожної такої підстави зазначено, що вона застосовується до обох категорій.

Нижче кожен підставу розглянуто окремо: кому вона підходить, якими документами підтверджується та на що звернути увагу. Процедурні питання – подання рапорту, відмова та її оскарження, виплати і дії після звільнення – винесено в окремі блоки після переліку підстав.

ХТО МОЖЕ БУТИ ЗВІЛЬНЕНИЙ ЗА ВІКОМ?

У разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі, військовослужбовець може бути звільнений за віком.

Під час особливого періоду граничний вік перебування на військовій службі для рядового, сержантського, старшинського, молодшого та старшого офіцерського складу становить 60 років, для вищого офіцерського складу – 65 років.

При цьому військові ЗСУ та інших військових формувань, які мають високу професійну підготовку, досвід практичної роботи на зайнятій ними посаді, визнані ВЛК придатними за станом здоров'я для проходження військової служби, на їхнє прохання можуть бути залишені на військовій службі понад граничний вік – до 5 років.

Також військові, які досягли граничного віку, можуть продовжити військову службу за контрактом, який укладається на 1 рік.

З цієї підстави звільняються і військовослужбовці, призвані під час мобілізації, і ті, хто проходить службу за контрактом; у другому випадку контракт одночасно припиняється (розривається) – підпункт «а» пункту 2 частини четвертої та підпункт «а» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII.

ХТО МОЖЕ БУТИ ЗВІЛЬНЕНИЙ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я?

Військовослужбовець може бути звільнений за станом здоров'я:

- на підставі висновку (постанови) ВЛК про непридатність до військової служби або про тимчасову непридатність до військової служби з переоглядом через 6–12 місяців;
- за наявності інвалідності (якщо військовослужбовець не висловив бажання продовжувати військову службу).

Направлення на ВЛК видають: прямі начальники (від командира окремої частини / батальйону / бригади та вище); штатні ВЛК; керівники ТЦК та СП; начальники (керівники) закладів охорони здоров'я (військово-медичних клінічних центрів, госпіталів), де військовослужбовець перебуває на обстеженні чи лікуванні; органи ВСП, прокуратура, слідчий, суд.

Слід розрізняти висновки: «непридатний до військової служби» є підставою для звільнення, а «придатний до служби у військових частинах забезпечення, ТЦК та СП, ВВНЗ, навчальних центрах, закладах (установах), медичних підрозділах, підрозділах логістики, зв'язку, оперативного забезпечення, охорони» – ні, це підстава для переведення на іншу посаду.

Постанова ВЛК оскаржується до ВЛК вищого рівня та до ЦВЛК, а також у судовому порядку. Оскарження не позбавляє права паралельно порушувати питання про звільнення за сімейними обставинами, якщо для цього є самостійні підстави.

Звільнення на підставі висновку (постанови) ВЛК є обов'язковим, військовослужбовці не можуть обирати чи продовжувати залишатися на службі. Виняток становлять випадки, коли військовослужбовці, визнані непридатними до проходження служби за станом здоров'я, за власним бажанням хочуть продовжувати проходити службу. Така можливість передбачена спеціальними наказами силових відомств з переліком посад, на які можуть бути призначені такі військово-службовці, та переліком військових частин, установ.

Підтвердити інвалідність для звільнення зі служби можна будь-яким одним документом із наведених:

- довідкою до акта огляду МСЕК чи витягом з рішення ЕКОПФО;
- посвідченням особи з інвалідністю;
- пенсійним посвідченням з відміткою про інвалідність;
- посвідченням про призначення соціальної допомоги, де вказано групу та причину інвалідності;
- копією довідки для отримання пільг, яка видається особам з інвалідністю без права на пенсію чи соціальну допомогу.

Ні група інвалідності, ні початково визначений строк її встановлення на цю норму не впливають. Для осіб із числа військовослужбовців, які продовжують проходити військову службу (зокрема до моменту завершення демобілізації чи скасування воєнного стану), строк дії інвалідності та ступеня втрати працездатності **продовжується автоматично на весь період служби** – повторний огляд у цей час проходити не потрібно, а довідка МСЕК або рішення ЕКОПФО (навіть якщо зазначений у них термін сплив) залишаються чинними й юридично повноцінними.

Кінцевою межею для проведення оцінювання повсякденного функціонування особи (переогляду) є 60 календарних днів. При цьому важливо враховувати:

1. При звільненні зі служби під час воєнного стану: з моменту виключення зі списків особового складу особа втрачає статус військовослужбовця, у зв'язку з чим ця спеціальна норма на неї більше не поширюється. З цієї дати розпочинається відлік 60 календарних днів, протягом яких звільнений військовослужбовець зобов'язаний пройти оцінювання для збереження статусу.

2. Після завершення воєнного стану/демобілізації: якщо військовослужбовець продовжує службу до моменту загальної демобілізації, він так само має крайній строк у 60 календарних днів з дати звільнення (або з дати проведення оцінювання), аби підтвердити або переоформити інвалідність.

Якщо протягом зазначених 60 днів після звільнення оцінювання повсякденного функціонування не пройдено, статус особи з інвалідністю переривається (Постанова Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 року №1338).

З цієї підстави звільняються і військовослужбовці, призвані під час мобілізації, і ті, хто проходить службу за контрактом; у другому випадку контракт одночасно припиняється (розривається) – підпункт «б» пункту 2 частини четвертої та підпункт «б» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII.

ЧИ МОЖНА ЗВІЛЬНИТИСЬ ЗА ОБВИНУВАЛЬНИМ ВИРОКОМ СУДУ?

Військовослужбовець звільняється з військової служби, якщо набрав законної сили обвинувальний вирок суду, яким йому призначено покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі.

З цієї підстави звільняються і військовослужбовці, призвані під час мобілізації, і ті, хто проходить службу за контрактом; у другому випадку контракт одночасно припиняється (розривається) – підпункт «в» пункту 2 частини четвертої та підпункт «в» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII.

ЧИ МОЖНА ЗВІЛЬНИТИСЬ ЗІ СЛУЖБИ ПІСЛЯ ПОВЕРНЕННЯ З ПОЛОНУ?

Військовослужбовець, звільнений з полону, може бути звільнений з військової служби, якщо він не висловив бажання продовжувати її проходження.

Один із документів, що підтверджують перебування військовослужбовця в полоні та звільнення з полону:

1. Довідка про перебування громадянина України у місцях несвободи внаслідок збройної агресії проти України або інтернування в нейтральних державах, [зразок якої затверджено Порядком №55](#);

2. Копія рішення Комісії з питань встановлення факту позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України або витяг із Єдиного реєстру осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України;

3. Довідка (лист-підтвердження) державного підприємства «Український національний центр розбудови миру» про встановлення факту перебування та звільнення (інтернування) особи з полону;

4. Довідка Об'єднаного центру з координації пошуку та звільнення військовополонених, незаконно позбавлених волі внаслідок агресії проти України, при Службі безпеки України про встановлення факту перебування та звільнення (інтернування) особи з полону;

5. Інші документи, встановлені актами законодавства;

6. Документи, видані військовою частиною (довідки, витяги з наказів тощо) про встановлення факту перебування та звільнення (інтернування) особи з полону.

З цієї підстави звільняються і військовослужбовці, призвані під час мобілізації, і ті, хто проходить службу за контрактом; у другому випадку контракт одночасно припиняється (розривається) – підпункт «д» пункту 2 частини четвертої та підпункт «д» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII.

КОГО МОЖУТЬ ЗВІЛЬНИТИ ЧЕРЕЗ СКОРОЧЕННЯ ШТАТІВ?

Звільнення у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів можливе лише тоді, коли військовослужбовця неможливо використати на службі далі, і стосується лише осіб вищого офіцерського складу.

Для звільнення за цією підставою знадобиться документальне підтвердження скорочення/ліквідації/реорганізації структурних підрозділів та відповідних посад.

З цієї підстави звільняються і військовослужбовці, призвані під час мобілізації, і ті, хто проходить службу за контрактом; у другому випадку контракт одночасно припиняється (розривається) – підпункт «е» пункту 2 частини четвертої та підпункт «е» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII. В обох випадках підстава стосується лише осіб вищого офіцерського складу.

ХТО МОЖЕ БУТИ ЗВІЛЬНЕНИЙ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЗНАЧЕННЯМ (ОБРАННЯМ) НА ПОСАДУ СУДДІ АБО В ОРГАНИ СУДДІВСЬКОГО ВРЯДУВАННЯ?

Військовослужбовець звільняється у зв'язку з призначенням (обранням) на посаду або перебуванням на посаді судді, судді Конституційного Суду України, члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступника або дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя.

Підтвердженням буде наказ про призначення на відповідну посаду.

З цієї підстави звільняються і військовослужбовці, призвані під час мобілізації, і ті, хто проходить службу за контрактом; у другому випадку контракт одночасно припиняється (розривається) – підпункт «з» пункту 2 частини четвертої та підпункт «з» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII.

ЯКІ Є ПОВАЖНІ ПРИЧИНИ ДЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ЗІ СЛУЖБИ?

Військовослужбовець може бути звільнений через сімейні обставини або з інших поважних причин, якщо він не висловив бажання продовжувати військову службу. Вичерпний перелік таких обставин наведено у частині дванадцятій статті 26 Закону №2232-XII, причому під час дії воєнного стану застосовується лише пункт 3 цієї частини.

З цієї підстави звільняються і військовослужбовці, призвані під час мобілізації, і ті, хто проходить службу за контрактом; у другому випадку контракт одночасно припиняється (розривається) – підпункт «г» пункту 2 частини четвертої та підпункт «г» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII. Це стосується всіх обставин, наведених нижче.

Перелік сімейних обставин (поважні причини) і документи до кожної з них:

1. Вагітність військовослужбовців-жінок.

Документи, що підтверджують цю обставину:

- довідка про вагітність за формою, визначеною в додатку 17 до Положення про ВЛК;

або

- довідка закладу охорони здоров'я про вагітність, посвідчена головним лікарем закладу охорони здоров'я.

Термін вагітності не є важливим для звільнення.

2. Перебування військовослужбовця-жінки у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також потреба дитини у домашньому догляді.

Військовослужбовець-жінка може звільнитися зі служби, якщо дитина потребує домашнього догляду тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку.

Документи, що підтверджують цю обставину:

- витяг з наказу про перебування у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку або витяг з наказу про перебування у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею шестирічного віку, за умови, що така дитина потребує домашнього догляду тривалістю, яка визначена в медичному висновку (висновку ЛКК);
- копія свідоцтва про народження дитини із зазначенням материнства;
- копія медичного висновку про потребу дитини у домашньому догляді (але не більш як до досягнення нею шестирічного віку).

3. Проходження військової служби обома із подружжя та наявність дитини (дітей) віком до 18 років.

З вказаної підстави може бути звільнена лише дружина.

Документи, що підтверджують цю обставину:

- копія свідоцтва про шлюб;
- копії свідоцтв про народження дитини (дітей) із зазначенням материнства;
- довідка про проходження служби з військової частини чоловіка або копія контракту, або витяг з наказу про включення до списків особового складу.

4. Перебування на утриманні у військовослужбовця трьох і більше дітей віком до 18 років.

Військовослужбовець може бути звільнений, якщо на його утриманні перебуває троє або більше дітей віком до 18 років. Враховується стан на день подання документів: усі троє мають бути неповнолітніми одночасно, і щойно найстарша дитина досягає 18 років, підстава зникає.

Діти не обов'язково мають бути рідними. До цих трьох зараховуються рідні та усиновлені діти, а також падчерка і пасинок – за умови, що в них виник обов'язок утримання за статтею 268 СК України. Такий обов'язок вітчима або мачухи виникає тоді, коли малолітні чи неповнолітні падчерка, пасинок проживають з ними і не мають матері, батька, діда, баби, повнолітніх братів або сестер, чи ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належне утримання.

Підстава не застосовується, якщо військовослужбовець має заборгованість зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці. Саме тому в пакеті документів обов'язково є довідка виконавця і витяг з реєстру боржників – без них рапорт вважається неповним.

Документи, що підтверджують цю обставину:

Документи поділяються на п'ять груп, і кожна закриває свій елемент підстави.

1. Що діти існують і пов'язані з військовослужбовцем

- копії свідоцтв про народження дітей із зазначенням батьківства (материнства) особи;
- рішення суду про встановлення факту перебування дитини (дітей) на утриманні військовослужбовця – за наявності;
- для падчерки та пасинка – документи, на підставі яких виник обов'язок їх утримувати до 18 років за статтею 268 СК України.

2. Що діти перебувають саме на його утриманні – один із документів:

- копія свідоцтва про реєстрацію шлюбу з матір'ю (батьком) дітей;
- копія рішення суду про розірвання шлюбу та визначення місця проживання дітей з батьком (матір'ю);
- рішення органу опіки і піклування про визначення місця проживання дітей з одним із батьків;
- письмовий договір між батьками про те, з ким проживатимуть діти та як другий з батьків братиме участь у їх вихованні;
- рішення суду про встановлення факту перебування дітей на утриманні військовослужбовця за статтею 315 ЦПК України.

3. Що він фактично утримує дітей – один із документів:

- рішення суду про стягнення аліментів;

- договір про сплату аліментів на дитину – подається лише разом із рішенням суду за статтею 315 ЦПК України, окремо його не вимагають;

- виписки з банківського рахунку про переказ коштів на рахунок матері (батька) дітей.

4. Що немає заборгованості з аліментів – обидва документи:

- довідка про наявність (відсутність) заборгованості зі сплати аліментів, видана органом державної виконавчої служби або приватним виконавцем;
- інформація з Єдиного реєстру боржників про відсутність у ньому відомостей про військовослужбовця за категорією стягнення «стягнення аліментів», сформована не раніше ніж за п'ять днів до дня подання документів.

5. Додатково – лише якщо до трьох дітей зараховуються падчерка або пасинок: документи про те, що в них немає матері, батька, діда, баби, повнолітніх братів і сестер або що ці особи з поважних причин не можуть надавати належне утримання:

- копія свідоцтва про смерть;
- витяг з Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин;
- копія рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою або оголошення померлою;
- копія вироку суду, за яким особа відбуває покарання в місцях позбавлення волі;
- копія висновку МСЕК чи ЛКК або витяг з рішення ЕКОПФО, якщо ці особи самі потребують постійного догляду;
- копія рішення суду про позбавлення матері або батька батьківських прав.

Важливо! П'ята група потрібна не всім. Якщо всі троє дітей рідні або усиновлені, її не подають. Це найчастіша причина, чому пакет документів роздують зайвими довідками і через це затягують розгляд.

5. Самостійне виховання дитини до 18 років.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що військовослужбовець має дитину віком до 18 років і фактично виховує її один, оскільки другого з батьків немає або він усунений від виховання. Досить однієї дитини й однієї з обставин, перелічених нижче.

Ця підстава застосовується, якщо другий з батьків дитини помер, позбавлений батьківських прав, визнаний зниклим безвісти або безвісно відсутнім, оголошений померлим чи відбуває покарання в місцях позбавлення волі. Вона також охоплює два випадки, коли другого з батьків юридично немає від початку: коли особа самостійно виховує та утримує дитину за рішенням суду і коли запис про батька в Книзі реєстрації народжень зроблено за частиною першою статті 135 СК України – тобто за вказівкою матері, яка не перебувала у шлюбі, без визнання батьківства.

Кількість дітей для цієї підстави значення не має, як і наявність заборгованості зі сплати аліментів. Ключове – довести, що другого з батьків немає юридично, а не фактично: саме лише роздільне проживання, розлучення чи ухилення від виховання під цю підставу не підпадають.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що є дитина і родинний зв'язок з військовослужбовцем

- копія свідоцтва про народження дитини (дітей) із зазначенням батьківства (материнства) особи.

2. Що другого з батьків немає або він усунений – один із документів, залежно від обставини:

- копія свідоцтва про смерть одного з батьків;
- копія рішення суду про визнання одного з батьків безвісно відсутнім або оголошення його померлим;
- копія рішення суду про позбавлення одного з батьків батьківських прав;

- копія вироку суду, за яким особа відбуває покарання в місцях позбавлення волі;
- копія рішення суду про встановлення факту самостійного виховання дитини;
- витяг із Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження із зазначенням відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 СК України;
- витяг із Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, – якщо другого з батьків визнано зниклим безвісти.

Важливо! Подається один документ із другої групи – той, що відповідає вашій ситуації. Збирати всі не потрібно.

6. Усиновлення, опіка, піклування та інші форми влаштування дитини.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що на утриманні військовослужбовця перебуває дитина віком до 18 років, яку він усиновив або прийняв на виховання в одній із передбачених законом форм, і ця дитина є сиротою чи позбавлена батьківського піклування.

Підстава охоплює дві різні ситуації. Перша – військовослужбовець є усиновлювачем, причому значення має статус дитини саме на момент усиновлення: вона мала бути дитиною-сиротою або дитиною, позбавленою батьківського піклування. Після усиновлення цей статус втрачається, тому підтверджувати його треба документами, виданими до усиновлення. Друга – військовослужбовець є опікуном, піклувальником, прийомним батьком (матір'ю), батьком-вихователем дитячого будинку сімейного типу або патронатним вихователем, і на його утриманні перебуває дитина-сирота чи дитина, позбавлена батьківського піклування, віком до 18 років.

Отже, для цієї підстави доводять дві обставини: статус дитини і статус самого військовослужбовця щодо неї. Біологічне походження дитини значення не має.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що є дитина і який її вік

- копія свідоцтва про народження дитини (дітей).

2. Що дитина є сиротою або позбавлена батьківського піклування

- копія рішення про надання дитині статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування.

3. Що військовослужбовець має відповідний статус щодо дитини – документи залежно від форми влаштування:

для усиновлювача:

- копія рішення суду про усиновлення;

для опікуна або піклувальника:

- копія рішення органу опіки та піклування або суду про призначення особи опікуном чи піклувальником дитини (дітей);

для прийомних батьків:

- копія рішення про утворення прийомної сім'ї;
- копія договору про влаштування дітей на виховання та спільне проживання у прийомній сім'ї;

для батьків-вихователів:

- копія рішення про створення та забезпечення функціонування дитячого будинку сімейного типу;
- копія договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу;

для патронатного вихователя:

- копія або витяг із наказу служби у справах дітей про влаштування дитини до сім'ї патронатного вихователя;
- копія договору про патронат наддитиною;
- копія або витяг із наказу служби у справах дітей про взяття дитини (дітей) на облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Важливо! Подаються документи лише тієї форми влаштування, яка стосується конкретної людини. Усиновлювач не подає договір про патронат, а опікун – рішення про утворення прийомної сім'ї.

7. Виховання дитини з інвалідністю віком до 18 років.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що військовослужбовець виховує дитину з інвалідністю віком до 18 років і є єдиною особою, яка зобов'язана це робити.

Тут потрібні дві обставини одночасно. Перша – дитині встановлено інвалідність і їй ще не виповнилося 18 років. Друга – немає інших осіб, зобов'язаних її виховувати, тобто другого з батьків немає або він усунений від виховання: помер, визнаний безвісно відсутнім чи оголошений померлим, позбавлений батьківських прав, відбуває покарання в місцях позбавлення волі, або ж військовослужбовець самостійно виховує й утримує дитину за рішенням суду чи запис про батька зроблено за частиною першою статті 135 СК України.

Крім документів про інвалідність дитини, обов'язково подаються документи, які підтверджують, що інших осіб, зобов'язаних її виховувати, немає. Саме через відсутність цієї частини пакета найчастіше й відмовляють.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що дитині встановлено інвалідність – один із документів:

- медичний висновок про дитину з інвалідністю віком до 18 років за формою, затвердженою МОЗ;
- індивідуальна програма реабілітації дитини з інвалідністю, видана лікарсько-консультативною комісією лікувально-профілактичного закладу.

2. Що є дитина і родинний зв'язок з військовослужбовцем

- копія свідоцтва про народження дитини із зазначенням батьківства (материнства) особи.

3. Що інших осіб, зобов'язаних виховувати дитину, немає – один із документів, залежно від обставини:

- копія свідоцтва про смерть одного з батьків;
- копія рішення суду про визнання одного з батьків безвісно відсутнім або оголошення його померлим;
- копія рішення суду про позбавлення одного з батьків батьківських прав;
- копія вироку суду, за яким особа відбуває покарання в місцях позбавлення волі;
- копія рішення суду про встановлення факту самостійного виховання дитини;
- витяг із Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження із зазначенням відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 СК України.

Важливо! Документи першої групи підтверджують інвалідність дитини, але самі по собі права на звільнення не дають. Обов'язково потрібен документ із третьої групи – саме він закриває умову «за відсутності інших осіб, які зобов'язані її виховувати».

8. Утримання військовослужбовцем повнолітньої дитини, яка є особою з інвалідністю I чи II групи.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що на утриманні військовослужбовця перебуває його повнолітня дитина, якій встановлено інвалідність I або II групи.

Значення має саме група інвалідності: підстава працює лише при I або II групі. При III групі вона не застосовується незалежно від причини інвалідності та стану дитини.

Доводити потрібно дві обставини – інвалідність відповідної групи і те, що це дитина військовослужбовця. Умови про відсутність інших осіб, які можуть утримувати дитину, норма не містить, тому ні акт перевірки сімейного стану, ні документи про інших родичів не подаються. Висновок про потребу в постійному сторонньому догляді теж не потрібен: підставою є утримання, а не догляд.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що дитині встановлено інвалідність I чи II групи – один із документів:

- довідка до акта огляду медико-соціальною експертною комісією за формою, визначеною МОЗ;
- витяг із рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи;
- копія посвідчення, яке підтверджує статус особи з інвалідністю;
- копія пенсійного посвідчення або посвідчення про призначення соціальної допомоги відповідно до законів України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» чи «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», у яких зазначено групу та причину інвалідності;
- довідка для отримання пільг особами з інвалідністю, які не мають права на пенсію чи соціальну допомогу, за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

2. Що це дитина військовослужбовця

- копія свідоцтва про народження дитини із зазначенням батьківства (материнства) особи.

Важливо! З 1 січня 2025 року медико-соціальні експертні комісії ліквідовано: за новими оглядами видається рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи, а раніше видані довідки МСЕК залишаються чинними. Подається будь-який один документ із першої групи – той, що є на руках.

9. Виховання військовослужбовцем тяжкохворої дитини без встановлення інвалідності.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що військовослужбовець виховує дитину з одним із тяжких захворювань або станів, визначених законом, при цьому інвалідність дитині не встановлена, а інших працездатних осіб, зобов'язаних за законом її утримувати, немає.

До переліку належать тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні (орфанні) захворювання, онкологічні та онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, а також стани, коли дитина отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа чи паліативної допомоги. Перелік вичерпний: захворювання, якого в ньому немає, підставою не є, навіть якщо воно тяжке.

Принципове тут те, що інвалідність дитині не встановлена. Саме цей випадок норма і закриває: дитина тяжко хвора, але формального статусу особи з інвалідністю не має. Захворювання підтверджується висновком лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я за встановленою МОЗ формою.

Підстава стосується не лише батьків. Нею можуть скористатися також опікуни, піклувальники, усиновлювачі, прийомні батьки та батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу – залежно від статусу змінюється лише набір документів про повноваження щодо дитини.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що дитина має відповідне захворювання або стан

- довідка про захворювання дитини за формою первинної облікової документації №080-3/о, затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від 9 березня 2021 року №407, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 15 квітня 2021 року за №510/36132.

2. Що військовослужбовець виховує цю дитину

- довідка про отримання державної допомоги на дитину з відповідним захворюванням, якій не встановлено інвалідність, видана структурним підрозділом з питань соціального захисту населення районної державної (військової) адміністрації, виконавчим органом міської чи районної у місті ради або центром з нарахування та здійснення соціальних виплат. Довідка подається незалежно від того, кого призначено отримувачем допомоги.

3. Що військовослужбовець має відповідний статус щодо дитини – документи залежно від статусу:

для батьків:

- копія свідоцтва про народження дитини із зазначенням батьківства (материнства) особи;

для опікуна або піклувальника:

- рішення районної державної адміністрації, виконавчого органу міської чи районної у місті ради, сільської або селищної ради територіальної громади чи рішення суду про встановлення опіки або піклування;
- свідоцтво про народження дитини;

для усиновлювачів:

- копія рішення суду про усиновлення;
- копія свідоцтва про народження дитини із зазначенням батьківства;

для прийомних батьків:

- копія рішення районної державної адміністрації, виконавчого органу міської чи районної у місті ради про влаштування дитини до прийомної сім'ї або договір про влаштування дітей на спільне проживання та виховання у прийомній сім'ї за формою, наведеною у додатку до Положення про прийомну сім'ю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 року №565;
- копія свідоцтва про народження дитини;

для батьків-вихователів:

- копія рішення районної державної адміністрації, виконавчого органу міської чи районної у місті ради про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу або договір про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу за формою, наведеною у додатку до Положення про дитячий будинок сімейного типу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 року №564;
- копія свідоцтва про народження дитини.

4. Що інших працездатних осіб, зобов'язаних утримувати дитину, немає

- копія свідоцтва про смерть;
- копія рішення суду про позбавлення батьківських прав, визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою;
- копія вироку суду, за яким особа відбуває покарання в місцях позбавлення волі;
- копія висновку МСЕК чи ЛКК або витяг із рішення ЕКОПФО, якщо такі особи самі потребують постійного догляду.

Переліком Додатка 19 Інструкції №170 ці документи прямо не передбачені, хоча умова про відсутність інших працездатних осіб у нормі є. Подавати їх варто, щоб закрити цю умову наперед.

Важливо! Документи третьої групи подаються лише за своїм статусом: батьки подають свідоцтво про народження, опікун – рішення про встановлення опіки, і так далі. Збирати весь набір не потрібно.

10. Необхідність здійснювати постійний догляд за дружиною (чоловіком) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що дружина (чоловік) військовослужбовця є особою з інвалідністю I або II групи і потребує постійного стороннього догляду.

Значення має група інвалідності: підстава працює лише при I або II групі. Для II групи потрібно окремо підтвердити саму потребу в постійному сторонньому догляді – сама лише група цього не доводить. Для I групи такий висновок не вимагається.

Норма не містить умови про відсутність інших осіб, які могли б здійснювати догляд, тому акт перевірки сімейного стану та документи про інших родичів для цієї підстави не подаються. Шлюб має бути зареєстрований: фактичне спільне проживання без реєстрації під цю підставу не підпадає.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що особа є дружиною (чоловіком) військовослужбовця

- копія свідоцтва про шлюб.

2. Що їй встановлено інвалідність I чи II групи – один із документів:

- довідка до акта огляду медико-соціальною експертною комісією за формою, визначеною МОЗ;
- витяг із рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи;
- копія посвідчення, яке підтверджує статус особи з інвалідністю;
- копія пенсійного посвідчення або посвідчення про призначення соціальної допомоги відповідно до законів України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» чи «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», у яких зазначено групу інвалідності;
- довідка для отримання пільг особами з інвалідністю, які не мають права на пенсію чи соціальну допомогу, за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

3. Що вона потребує постійного стороннього догляду – подається для осіб з інвалідністю II групи, один із документів:

- висновок медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я про потребу в постійному догляді;
- витяг із рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи із зазначенням потреби в постійному сторонньому догляді.

Важливо! З 1 січня 2025 року медико-соціальні експертні комісії ліквідовано: за новими оглядами видається рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи, а раніше видані документи МСЕК залишаються чинними. Якщо в рішенні ЕКОПФО одночасно зазначено і групу інвалідності, і потребу в постійному сторонньому догляді, воно закриває і першу, і другу групу – окремий висновок ЛКК у такому разі не потрібен.

11. Догляд за дружиною (чоловіком) з інвалідністю III групи в окремих випадках.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що дружина (чоловік) військовослужбовця є особою з інвалідністю III групи, і ця інвалідність встановлена внаслідок онкологічного захворювання, відсутності кінцівок (кінцівки), кистей рук (кисті руки), стоп ніг (стопа ноги) чи одного з парних органів, або ж за наявності у неї онкологічного захворювання, психічного розладу, церебрального паралічу чи інших паралітичних синдромів.

Сама по собі III група підставою не є: потрібна одна з перелічених причин інвалідності або одне з названих захворювань. Окремий висновок про потребу в постійному сторонньому догляді для цієї підстави не вимагається.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що особа є дружиною (чоловіком) військовослужбовця

- копія свідоцтва про шлюб.

2. Що їй встановлено інвалідність III групи – один із документів:

- довідка до акта огляду медико-соціальною експертною комісією за формою, визначеною МОЗ;
- витяг із рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи;
- копія посвідчення, яке підтверджує статус особи з інвалідністю;
- копія пенсійного посвідчення або посвідчення про призначення соціальної допомоги відповідно до законів України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» чи «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», у яких зазначено групу інвалідності;
- довідка для отримання пільг особами з інвалідністю, які не мають права на пенсію чи соціальну допомогу, за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

3. Що інвалідність встановлена з відповідної причини або наявне відповідне захворювання

- документ, що підтверджує наявність у дружини (чоловіка) захворювання та/або причину інвалідності.

12. Постійний догляд за одним із своїх батьків чи батьків дружини (чоловіка) з інвалідністю I чи II групи.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що один із батьків військовослужбовця або один із батьків його дружини (чоловіка) є особою з інвалідністю I чи II групи і потребує постійного догляду, а інших членів сім'ї першого чи другого ступеня споріднення у такої особи немає або вони самі потребують постійного догляду.

Ступені споріднення рахуються від особи, яка потребує догляду, а не від військовослужбовця. До першого ступеня належать її батьки, чоловік або дружина, діти, у тому числі усиновлені; до другого – рідні брати і сестри, баба, дід, онуки.

Достатньо однієї з двох умов: або інших членів сім'ї немає, або вони самі потребують постійного догляду за висновком МСЕК чи ЛКК або рішенням ЕКОПФО. При цьому «відсутність інших членів сім'ї» не зводиться до їх юридичної чи фізичної відсутності: значення має реальна можливість конкретної особи здійснювати постійний догляд. Родич, який сам тяжко хворий, доглядає іншу особу, проживає за кордоном або перебуває на службі, фактично доглядати не може, і це слід доводити документами.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що особа є батьком (матір'ю) військовослужбовця або його дружини (чоловіка)

- копія свідоцтва про народження військовослужбовця – якщо догляд здійснюється за своїми батьками;
- копія свідоцтва про шлюб військовослужбовця – якщо догляд здійснюється за батьками дружини (чоловіка).

2. Що особі встановлено інвалідність I чи II групи – один із документів:

- довідка до акта огляду медико-соціальною експертною комісією за формою, визначеною МОЗ;
- витяг із рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи;
- копія посвідчення, яке підтверджує статус особи з інвалідністю;
- копія пенсійного посвідчення або посвідчення про призначення соціальної допомоги відповідно до законів України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» чи «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», у яких зазначено групу інвалідності;
- довідка для отримання пільг особами з інвалідністю, які не мають права на пенсію чи соціальну допомогу, за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

3. Що вона потребує постійного стороннього догляду – один із документів:

- висновок медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я про потребу в постійному догляді;
- витяг із рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи із зазначенням потреби в постійному сторонньому догляді.

4. Що інших членів сім'ї першого чи другого ступеня споріднення немає або вони самі потребують догляду

- копія свідоцтва про смерть;
- копія висновку МСЕК чи ЛКК або витяг із рішення ЕКОПФО, якщо такі особи самі потребують постійного догляду;
- інші документи, які підтверджують неможливість здійснення ними догляду.

5. Висновок ТЦК та СП про сімейний стан

- акт перевірки сімейного стану військовослужбовця із зазначенням інформації про наявність чи відсутність інших осіб, які здійснюють або можуть здійснювати такий догляд, затверджений керівником ТЦК та СП.

13. Постійний догляд за членом сім'ї другого ступеня споріднення з інвалідністю I або II групи.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що член сім'ї другого ступеня споріднення військовослужбовця – рідний брат, сестра, баба, дід чи онук – є особою з інвалідністю I або II групи, а інших членів сім'ї першого та другого ступенів споріднення у такої особи немає або вони самі потребують постійного догляду.

Ступені споріднення так само рахуються від особи, яка потребує догляду. Окрім смерті та потреби в догляді, неможливість інших родичів здійснювати догляд може підтверджуватися їх перебуванням під арештом (крім домашнього) або відбуванням покарання у виді обмеження чи позбавлення волі.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що особа є членом сім'ї другого ступеня споріднення військовослужбовця

- документи, що підтверджують родинний зв'язок із цією особою.

2. Що їй встановлено інвалідність I або II групи – один із документів:

- довідка до акта огляду медико-соціальною експертною комісією за формою, визначеною МОЗ;
- витяг із рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи;
- копія посвідчення, яке підтверджує статус особи з інвалідністю;

- копія пенсійного посвідчення або посвідчення про призначення соціальної допомоги відповідно до законів України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» чи «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», у яких зазначено групу інвалідності;

- довідка для отримання пільг особами з інвалідністю, які не мають права на пенсію чи соціальну допомогу, за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

3. Що вона потребує постійного стороннього догляду – один із документів:

- висновок медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я про потребу в постійному догляді;
- витяг із рішення експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи із зазначенням потреби в постійному сторонньому догляді.

4. Що інших членів сім'ї першого та другого ступенів споріднення немає або вони не можуть здійснювати догляд

- копія свідоцтва про смерть;
- копія висновку МСЕК чи ЛКК або витяг із рішення ЕКОПФО, якщо такі особи самі потребують постійного догляду;
- документи про перебування особи під арештом, крім домашнього;
- копія вироку суду, за яким особа відбуває покарання у виді обмеження чи позбавлення волі.

5. Висновок ТЦК та СП про сімейний стан

- акт перевірки сімейного стану військовослужбовця із зазначенням інформації про наявність чи відсутність інших осіб, які здійснюють або можуть здійснювати такий догляд, затверджений керівником ТЦК та СП.

14. Опіка над особою, визнаною судом недієздатною.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що військовослужбовця призначено опікуном особи, визнаної судом недієздатною, і за такою особою не здійснюють піклування (опіку) інші особи.

Родинний зв'язок із недієздатною особою значення не має – важливим є лише факт призначення опікуном.

Документи, що підтверджують цю обставину:

- копія рішення суду про визнання особи недієздатною;
- копія рішення суду про призначення військовослужбовця опікуном цієї особи.

15. Загибель або зникнення безвісти близького родича під час захисту Батьківщини.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що близький родич військовослужбовця – чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра – загинув або зник безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України під час дії воєнного стану.

Коло родичів вичерпне: інші родичі, зокрема дід, баба, онуки, двоюрідні брати і сестри, під цю підставу не підпадають.

Документи, що підтверджують цю обставину:

1. Що особа є близьким родичем військовослужбовця

- документи, що підтверджують родинні зв'язки.

2. Що родич має відповідний статус – один із документів:

- копія посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці або копія посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни, в якому проставлено відмітку про норму Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», на підставі якої надано статус;
- витяг із Єдиного державного реєстру ветеранів війни.

3. Що родич загинув або зник безвісти за відповідних обставин – залежно від ситуації:

- копія свідоцтва про смерть разом із документами, які підтверджують факт загибелі (смерті) під час участі у зазначених заходах, або копія рішення суду про оголошення особи померлою;
- витяг із Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, або рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою.

16. Посмертне присвоєння близькому родичу звання Героя України за Революцію Гідності.

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що близькому родичу військовослужбовця – чоловіку, дружині, сину, доньці, батьку, матері, рідному (повнорідному, неповнорідному) брату чи сестрі – посмертно присвоєно звання Героя України за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння Українському народові, виявлені під час Революції Гідності (листопад 2013 року – лютий 2014 року).

Документи, що підтверджують цю обставину:

- документи, що підтверджують родинні зв'язки;
- копія посвідчення, що підтверджує присвоєння звання Героя України за зазначені заслуги.

ЯК ПІДТВЕРДИТИ ВІДСУТНІСТЬ ІНШИХ ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ ЗДІЙСНЮВАТИ ДОГЛЯД?

Підстави, пов'язані з постійним доглядом за членом сім'ї, вимагають довести не лише те, що людина потребує догляду, а й те, що більше немає кому її доглядати. Саме цю обставину підтверджує акт перевірки сімейного стану військовослужбовця.

Що це за документ

Акт складає комісія ТЦК та СП за результатами перевірки поданих військовослужбовцем відомостей і документів. У ньому фіксуються встановлені факти, дані з державних реєстрів, відповіді органів влади і висновок комісії про те, чи підтверджено потребу в постійному догляді та чи є інші особи, які здійснюють або можуть його здійснювати. Затверджує акт керівник ТЦК та СП.

Без цього акта у звільненні за підставами, пов'язаними з доглядом за членом сім'ї першого чи другого ступеня споріднення, відмовлять: він є єдиним офіційним підтвердженням відсутності інших осіб, які можуть доглядати.

Як ініціювати перевірку

Є два рівноцінні шляхи. Перший – подати рапорт на ім'я командира військової частини, і той надсилає запит до ТЦК та СП. Другий – звернутися із заявою безпосередньо до керівника ТЦК та СП за місцем проживання особи, яка потребує догляду. Форма для обох випадків одна. Заявником має бути сам військовослужбовець: звернення від родичів або від особи, яка потребує догляду, не передбачене.

Які документи годяться

Про військовослужбовця:

- копія паспорта та РНОКПП;
- документ, що підтверджує проходження військової служби.

Про особу, яка потребує догляду:

- копія паспорта та РНОКПП;
- висновок ЛКК або витяг із рішення ЕКОПФО про потребу в постійному сторонньому догляді.

Про зв'язок і спільне проживання:

- документи, що підтверджують родинний зв'язок з особою, яка потребує догляду;
- документи про місце проживання військовослужбовця та цієї особи;
- витяг з реєстру територіальної громади про осіб, зареєстрованих за місцем проживання.

Про відсутність інших осіб, які можуть здійснювати догляд:

- витяг з ДРАЦС щодо актових записів про народження – для встановлення кола дітей особи, яка потребує догляду, та інших її родичів першого і другого ступенів споріднення;
- свідоцтва про смерть;
- документи про інвалідність і потребу в догляді таких осіб;
- довідки про проходження ними військової служби;
- документи про перебування за кордоном;
- відповідні рішення судів.

Пояснення:

- письмові пояснення особи, яка потребує догляду, про те, хто фактично здійснює догляд;
- письмові пояснення військовослужбовця про фактичне здійснення догляду та відсутність інших осіб, які можуть його забезпечити.

Якщо догляд здійснюється за родичем другого ступеня споріднення, додатково подаються документи про відсутність родичів першого ступеня або про неможливість здійснення ними догляду.

Подаються оригінали або належно засвідчені копії. Засвідчити копію може нотаріус, установа, яка видала документ, а також військова частина чи ТЦК та СП – відміткою «Згідно з оригіналом» із зазначенням посади, підписом і печаткою. Нотаріальне посвідчення обов'язковим не є, у тому числі для письмових пояснень, хоча й підвищує їх доказову вагу.

Як працює комісія

Керівник ТЦК та СП протягом одного календарного дня з дня надходження заяви або запиту призначає комісію. Очолює її заступник керівника центру, до складу входять щонайменше троє представників ТЦК та СП.

Комісія вивчає подані документи, відвідує місце проживання особи, за якою здійснюється або здійснюватиметься догляд, і перевіряє наявність інших членів сім'ї, які доглядають або можуть доглядати, зокрема чи ухвалювалися рішення про надання соціальних послуг з догляду за цією особою. Для цього вона користується державними реєстрами й базами даних, у тому числі реєстром «Оберіг» та Державним реєстром актів цивільного стану громадян, і за потреби надсилає запити до органів державної влади.

Строки

Отримавши рапорт, командир військової частини має три календарні дні на надсилання запиту до ТЦК та СП. Керівник ТЦК та СП призначає комісію протягом одного календарного дня. Перевірка проводиться протягом десяти календарних днів з дати надходження запиту, а якщо надсилалися запити до державних органів – завершується не пізніше наступного дня після отримання відповідей. Якщо протягом п'ятнадцяти днів з дати реєстрації запиту відповіді не надійшли, комісія ухвалює рішення за наявними документами й відомостями реєстрів і зазначає в акті факт відсутності відповіді. Акт складається у трьох примірниках і протягом п'яти днів з дня складання надсилається командирі військової частини та військовослужбовцю, третій залишається в ТЦК та СП.

Загалом від подання рапорту до отримання акта може минути близько 24 календарних днів.

На що звернути увагу

Один примірник акта належить військовослужбовцю, тож він має право отримати його на руки. Якщо командування посилається на акт, не надавши копії, це підстава для окремого письмового звернення.

Комісія не зобов'язана опитувати особу, яка потребує догляду, чи інших родичів – передбачено лише відвідування місця проживання. Тому письмові пояснення варто готувати заздалегідь і передавати разом із документами, а не розраховувати, що їх запитують.

Окремої процедури оскарження акта не передбачено. Його оскаржують разом із відмовою у звільненні, а за появи нових документів правильніше подати новий рапорт і просити повторну перевірку.

Закон оперує ступенями споріднення, а наказ не визначає, кого вважати членом сім'ї, тому на практиці комісії орієнтуються на Сімейний кодекс – спільне проживання, спільний побут і взаємні права та обов'язки. Цю розбіжність можна використовувати як аргумент, якщо комісія врахувала родича, який давно проживає окремо і членом сім'ї фактично не є.

Важливо! Заяву до ТЦК та СП можна оформити у форматі рапорта і направити на ім'я командира – результат буде той самий.

ЧИ МОЖНА ЗВІЛЬНИТИСЬ ЗІ СЛУЖБИ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКУ КОНТРАКТУ?

Звільнення з цієї підстави можливе за умови, що строк контракту закінчився, цей контракт було укладено під час дії воєнного стану і військовослужбовець не висловив бажання продовжувати службу (підпункт «ж» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII).

Чи продовжується контракт автоматично

Так, але з винятком, і саме в ньому суть цієї підстави. Пунктом 2 частини восьмої статті 23 Закону №2232-XII передбачено, що дія контракту продовжується понад встановлені строки на період проведення мобілізації та на період дії воєнного стану. Водночас та сама норма містить застереження: таке продовження не застосовується у випадках, визначених пунктом 3 частини п'ятої статті 26 Закону, – а закінчення строку контракту є одним із цих випадків.

Отже, автоматичне продовження діє доти, доки військовослужбовець не заявив про небажання продовжувати службу. Щойно таке волевиявлення є, продовження не застосовується і виникає підстава для звільнення.

Які контракти підпадають під цю підставу

Підстава працює лише щодо контрактів, укладених під час дії воєнного стану. Контракти, укладені до його введення, під неї не підпадають: їх дія продовжується за пунктом 2 частини восьмої статті 23, і закінчення їх строку саме по собі підставою для звільнення не є.

Строки контрактів, які укладаються під час воєнного стану, визначено частиною третьою статті 23 Закону. Для осіб віком від 18 до 25 років, крім офіцерського складу, строк служби становить один рік. Для осіб, які здобули медичну або психологічну освіту і приймаються на посади за відповідними напрямками, – також один рік. Для осіб, які приймаються на службу за контрактом відповідно до частини десятої статті 20 Закону, – один рік з можливістю продовження за новим контрактом ще на один рік; у разі припинення або скасування воєнного стану дія таких контрактів припиняється достроково. Для решти строк служби може встановлюватися на час до оголошення рішення про демобілізацію або на строки, визначені частиною другою статті 23.

Документи, що підтверджують цю обставину

ігнали або належно засвідчені копії. Засвідчити копію може нотаріус, установа, яка видала документ, а також військова частина чи ТЦК та СП – відміткою «Згідно з оригіналом» із зазначенням посади, підписом і печаткою. Нотаріальне посвідчення обов'язковим не є, у тому числі для письмових пояснень, хоча й підвищує їх доказову вагу.

1. Що контракт було укладено під час дії воєнного стану і його строк закінчився

- копія контракту, а якщо укладалися нові – копії всіх контрактів;
- витяг з наказу про зарахування до списків особового складу військової частини.

2. Що військовослужбовець не бажає продовжувати службу

- рапорт, у якому прямо зазначено про відсутність бажання продовжувати військову службу та міститься прохання звільнити із посиланням на підпункт «ж» пункту 3 частини п'ятої статті 26 Закону №2232-XII.

Коли має бути виданий наказ

Пунктом 237 Положення №1153/2008 встановлено, що у разі звільнення у зв'язку із закінченням строку контракту видання наказу про звільнення та здача посади мають бути здійснені не пізніше дня закінчення строку контракту, якщо інше не передбачено законодавством. Саме тому рапорт доцільно подавати заздалегідь, щоб командування встигло оформити документи до цієї дати, а прострочення цього строку є самостійним аргументом при оскарженні бездіяльності.

Важливо! Волевиявлення має бути зафіксоване письмово й однозначно. Формулювання на кшталт «прошу клопотати перед вищим командуванням» перетворює обов'язок командира на дискреційне повноваження і послаблює позицію в разі спору: у рапорті має бути пряме прохання звільнити з посиланням на конкретний підпункт, пункт, частину і статтю Закону.

Важливо! Посилання командування на те, що «контракт продовжено на час воєнного стану», законною підставою для відмови не є. Адміністративні суди виходять з того, що продовження дії контракту за пунктом 2 частини восьмої статті 23 не позбавляє права на звільнення з підстав, передбачених пунктом 3 частини п'ятої статті 26, оскільки сама норма про продовження містить відповідне застереження.

ЯК ПОДАТИ РАПОРТ НА ЗВІЛЬНЕННЯ І ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ ДАЛІ?

КРОК 1. Подання рапорту

Рапорт подається по команді через стройову частину й обов'язково реєструється як вхідний документ; військовослужбовцю варто залишити собі копію з відміткою про реєстрацію – саме вона підтверджує дату звернення, якщо згодом доведеться доводити бездіяльність командування.

Пункт 233 Положення №1153/2008 визначає зміст рапорту: крім підстави звільнення, у ньому зазначаються думка військовослужбовця щодо бажання проходити службу у військовому резерві за відповідною військово-обліковою спеціальністю та районний (міський) ТЦК та СП, до якого має бути надіслана особова справа. Військовослужбовець також має право особисто подавати документи для оформлення звільнення (пункт 260 Положення).

Усі підтвердні документи за переліком Додатка 19 Інструкції №170 додаються одразу до рапорту, у належно засвідчених копіях. Це принципово: правомірність рішення командування суд надалі оцінює за тими документами, які були в його розпорядженні на момент прийняття рішення, а не за тими, що вперше з'явилися в позові. Якщо документ отримано пізніше, подається новий рапорт із доповненням пакетом.

КРОК 2. Перевірка сімейного стану

Командир військової частини надсилає до відповідного ТЦК та СП запит про перевірку сімейного стану. Альтернативно військовослужбовець може сам звернутися із заявою безпосередньо до ТЦК та СП – обидва варіанти прямо передбачені формою рапорту (Додаток 22 Інструкції №170). За результатами перевірки складається акт за Додатком 23 Інструкції №170, який затверджує керівник ТЦК та СП.

Цей крок стосується лише підстав, пов'язаних із постійним доглядом за іншими членами сім'ї, де законом прямо вимагається підтвердження відсутності інших осіб, зобов'язаних здійснювати такий догляд. Порядок і строки перевірки наведено вище, у блоці «Як підтвердити відсутність інших осіб, які можуть здійснювати догляд».

КРОК 3. Розгляд документів і видання наказу

Сформований пакет (рапорт, акт перевірки сімейного стану, аркуш бесіди, підтвердні документи, за потреби розрахунок вислуги років) надсилається посадовій особі, уповноваженій видати наказ про звільнення. Коло таких осіб визначене Положенням №1153/2008, яке поширюється на всіх військовослужбовців Збройних Сил незалежно від складу та виду служби, і залежить від військового звання та посади.

Якщо військовослужбовець набув права на пенсію за вислугу років, діє пункт 234 Положення №1153/2008: вислуга розраховується не пізніше ніж за два місяці до планованої дати звільнення, а розрахунок доводиться військовослужбовцю під підпис перед оформленням документів. У разі незгоди заперечення письмово викладаються на самому аркуші з розрахунком і засвідчуються підписом; відмова підписати фіксується записом, засвідченим підписами присутніх під час бесіди. Заперечення розглядає командир військової частини ще до оформлення документів на звільнення, а спірні питання заліку окремих періодів для призначення пенсії – спеціальна комісія Міністерства оборони України.

КРОК 4. Здача посади, розрахунок і виключення зі списків

Після надходження до військової частини повідомлення про звільнення або після видання наказу командира військовослужбовець здає посаду в установлені строки, підлягає розрахунку, виключенню зі списків особового складу та направленню на військовий облік до ТЦК та СП за обраним місцем проживання (пункт 242 Положення №1153/2008).

На день виключення зі списків особового складу особа має бути повністю забезпечена грошовим, продовольчим і речовим забезпеченням. До проведення всіх необхідних розрахунків військовослужбовця не виключають зі списків без його згоди – це пряма гарантія, на яку варто поспішати, якщо частина намагається закрити питання до виплат.

П'ятиденний строк для прибуття до ТЦК та СП відлічується від дня виключення зі списків особового складу, а не від дати наказу про звільнення.

Після видання наказу підстава звільнення змінює не підлягає, якщо при звільненні не допущено порушень законодавства і не виникли нові обставини, пов'язані зі звільненням (пункт 243 Положення). Це робочий аргумент, коли підставу намагаються переписати заднім числом.

У ЯКИХ ВИПАДКАХ МОЖУТЬ ВІДМОВИТИ У ЗВІЛЬНЕННІ ЗІ СЛУЖБИ ТА ЯК ОСКАРЖИТИ ВІДМОВУ?

Відмова має бути письмовою та мотивованою. Якщо рішення оголошено усно або резолюцією на рапорті, слід письмово звернутися до командира з вимогою надати відповідь по суті та копії документів, на яких вона ґрунтується, – насамперед акт перевірки сімейного стану. Без тексту акта неможливо зрозуміти, яких саме родичів ТЦК та СП визнав такими, що можуть здійснювати догляд.

Якщо відмова мотивована неповнотою пакета або наявністю інших родичів, першим кроком доцільно подати повторний рапорт із доказами, які закривають цей аргумент: медичні документи про стан самих родичів, докази їх окремого проживання, зайнятості, перебування за кордоном, догляду за іншою особою.

Відмова оскаржується до окружного адміністративного суду. Строк звернення – один місяць з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, оскільки це спір щодо проходження публічної служби; пропуск цього строку є самостійною підставою для залишення позову без розгляду. Вимоги формулюються як визнання відмови протиправною та зобов'язання вчинити дії. Суди нерідко обирають способом захисту зобов'язання повторно розглянути рапорт з урахуванням висновків суду – це теж позитивний результат, але слід розуміти, що він не гарантує звільнення одразу.

Варто врахувати, що строку розгляду рапорту про звільнення законодавство не встановлює – ні для командира військової частини, ні для посадової особи, уповноваженої видати наказ. Саме тому предметом оскарження найчастіше є не порушення строку, а бездіяльність і нерозумна тривалість розгляду. Паралельно, якщо рапорт за змістом є зверненням, діє місячний строк розгляду за Законом України «Про звернення громадян».

ЯКІ ВИПЛАТИ НАЛЕЖАТЬ ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ?

При звільненні військовослужбовець має право на компенсацію за невикористані щорічні основні відпустки, у тому числі за минулі роки, а за наявності статусу учасника бойових дій – також на компенсацію за невикористану додаткову відпустку учасникам бойових дій тривалістю 14 календарних днів за кожний рік служби.

Виплачується одноразова грошова допомога при звільненні. Для звільнених з військової служби за призовом під час мобілізації вона становить 4 відсотки місячного грошового забезпечення за кожен повний календарний місяць служби, але не менше 25 відсотків місячного грошового забезпечення. Водночас стаття 15 Закону №2011-XII містить перелік підстав звільнення, за яких ця допомога не виплачується, – зокрема через службову невідповідність, у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, через систематичне невиконання умов контракту військовослужбовцем.

Крім того, виплачуються компенсація за недоотримане речове майно, матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань і допомога на оздоровлення, якщо їх не було виплачено у поточному році.

Окремо від цих виплат вирішується питання пенсії за вислугу років за Законом №2262-XII – за наявності необхідної вислуги. Саме тому розрахунок вислуги за пунктом 234 Положення №1153/2008 варто перевіряти уважно ще до оформлення документів на звільнення.

Усі розрахунки мають бути проведені до виключення зі списків особового складу; якщо виплати не здійснено, військовослужбовця не виключають без його згоди. Конкретні розміри та порядок виплат визначаються постановами Кабінету Міністрів України та наказами Міністерства оборони, тому перед застосуванням їх слід звіряти з чинними редакціями: роз'яснення Міністерства юстиції України від 6 серпня 2025 року, яким ці позиції були узагальнені, нормативним актом не є.

ЩО РОБИТИ ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ?

Військовий оперативний резерв

Перед звільненням або одночасно з ним військова частина може запропонувати зарахування до військового оперативного резерву. Це не продовження військової служби: особа перебуває на обліку, не несе служби постійно, але може бути оповіщена та призвана на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, причому оповіщення здійснює командир військової частини або керівник ТЦК та СП (стаття 26-2 Закону №2232-XII).

Закон виходить з того, що в особливий період особи, звільнені з військової служби, які за станом здоров'я та професійно-психологічними характеристиками придатні до служби у резерві, зараховуються до військового оперативного резерву в обов'язковому порядку (частина перша статті 26-2 Закону, пункти 3 і 12 Положення №618/2012). Наказ про зарахування доводиться до особи під підпис у день звільнення, а відомості вносяться до військово-облікових документів.

Якщо військовослужбовець від такої пропозиції відмовляється, звільнення відбувається у запас і особа набуває статусу військовозобов'язаної – тобто перебуває на військовому обліку і може бути призвана за мобілізацією на загальних підставах. Відмова від резерву сама по собі не знімає ризику повторного призову, тому питання відстрочки потрібно вирішувати одразу після звільнення.

Додатково варто знати, що при звільненні на військовослужбовця оформлюється службова характеристика, в якій командир визначає посаду для проходження служби у військовому резерві, і вона додається до особової справи (пункт 242 Положення №1153/2008). Тобто питання резерву опрацюється в документах у будь-якому разі, а не лише за ініціативою самого військовослужбовця.

Військовий облік і відстрочка від призову

Протягом п'яти днів з дня виключення зі списків особового складу необхідно прибути до районного (міського) ТЦК та СП для взяття на військовий облік (частина одинадцята статті 26 Закону №2232-XII).

Обставина, за якою особу звільнили, у більшості випадків одночасно є підставою для відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації (стаття 23 Закону №3543-XII). Але відстрочка не надається автоматично за фактом звільнення: її треба оформити окремо – подати заяву з підтвердними документами особисто через центр надання адміністративних послуг або через застосунок «Резерв», якщо це передбачено для відповідної підстави.

Перелік документів для відстрочки не збігається з переліком для звільнення, тому пакет формується заново. Відстрочка надається на визначений строк і потребує продовження; доки вона не оформлена, особа вважається такою, що не має підстав для звільнення від призову, з усіма відповідними наслідками.

Повернення на роботу

За працівниками, призваними на військову службу, зберігаються місце роботи та посада на весь період служби (стаття 119 КЗпП). Це правило діє для всіх роботодавців – державних, приватних і фізичних осіб-підприємців. Призов не є звільненням: роботодавець лише оформлює увільнення працівника від роботи на період служби.

Заяву про повернення до роботи подавати не потрібно. Працівник надає роботодавцю військовий квиток із позначкою про звільнення або витяг з наказу про виключення зі списків особового складу, після чого вихід на роботу оформлюється наказом (розпорядженням) про допуск до роботи. Приступити до роботи належить наступного дня після проставлення позначки про звільнення та взяття на військовий облік у ТЦК та СП.

ТЦК та СП не пізніше наступного дня після взяття особи на облік письмово повідомляє роботодавця або навчальний заклад про підставу звільнення та строк служби (пункт 260 Положення №1153/2008), тож роботодавець отримує підтвердження і власним каналом.

Замість негайного виходу на роботу працівник може оформити щорічну основну відпустку, додаткову відпустку учасникам бойових дій тривалістю 14 календарних днів на рік, відпустку без збереження заробітної плати, яка надається учасникам війни в обов'язковому порядку тривалістю до 14 календарних днів щорічно, або відпустку без збереження заробітної плати за згодою роботодавця.

Якщо працівника незаконно звільнили під час проходження служби, він може звернутися до Державної служби України з питань праці або оскаржити звільнення в судовому порядку.

Демобілізовані особи також можуть безоплатно, за заявою, отримати супровід фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб: правову, соціальну і психологічну допомогу, сприяння в оформленні документів щодо житла, земельних ділянок, зайнятості та грантової підтримки.

ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ

ЗРАЗОК 1

Рапорт (заява) про перевірку сімейного стану

ЗРАЗОК ЗАЯВИ (РАПОРТА)

Додаток 22

до Інструкції про організацію
виконання Положення про проходження громадянами
України військової служби
у Збройних Силах України
(пункт 14.30 розділу XIV)

Командиру (начальнику)

(зазначається військова частина)

або

Начальнику

(найменування районного територіального центру
комплектування та соціальної підтримки, або його відділ)
від

(звання, прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності),
військова посада)

реєстраційний номер облікової картки платника податків
або серія (за наявності) та номер паспорта (для фізичних
осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від
прийняття реєстраційного номера облікової картки
платника податків, офіційно повідомили про це
відповідному контролюючому органу і мають відмітку в
паспорті)

задеклароване/зареєстроване місце
проживання/перебування

(військовослужбовця)
адреса електронної пошти (за наявності)

контактний номер телефону

особа, яка потребує постійного догляду:

(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності))
задеклароване/зареєстроване місце
проживання/перебування

(особи, за якою здійснюється

або здійснюватиметься постійний догляд)
контактний номер телефону

Рапорт (Заява)

Повідомляю, що маю право на звільнення з військової служби та бажаю звільнитися з військової служби у запас відповідно до підпункту _____ (через сімейні обставини або інші поважні причини) пункту _____ частини дванадцятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», а саме у зв'язку з

(зазначається сімейна обставина або інша поважна причина з переліку, визначеному частиною дванадцятою статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»)

На підставі викладеного, прошу:

1) якщо рапорт пишеться на ім'я командира (начальника) військової частини:

«надіслати до _____

(найменування територіального центру комплектування та соціальної підтримки)

запит з метою перевірки мого сімейного стану та оформлення акту перевірки сімейного стану військовослужбовця»;

2) якщо заява адресується начальнику територіального центру комплектування та соціальної підтримки:

«здійснити перевірку мого сімейного стану та за її результатами надати акт перевірки сімейного стану».

Повідомляю про відсутність (зазначити потрібне):

- інших працездатних осіб, зобов'язаних відповідно до закону утримувати власного батька чи матір, батька чи матір дружини (чоловіка), у випадку, передбаченому абзацом дванадцятим пункту 2 частини дванадцятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»;
- інших членів сім'ї, які здійснюють або можуть здійснювати постійний догляд за членом сім'ї першого ступеня споріднення, який є особою з інвалідністю I чи II групи, у випадку, передбаченому абзацом чотирнадцятим пункту 2 частини дванадцятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»;
- інших осіб, які можуть здійснювати постійний догляд за своїми батьками, дружиною (чоловіком) або дитиною, у випадку, передбаченому абзацом п'ятнадцятим пункту 2 частини дванадцятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»;
- інших членів сім'ї першого чи другого ступеня споріднення своїх батьків чи батьків дружини (чоловіка), які можуть здійснювати постійний догляд, у випадку, передбаченому абзацом тринадцятим пункту 3 частини дванадцятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»;
- інших членів сім'ї першого чи другого ступеня споріднення, які зобов'язані та можуть здійснювати постійний догляд за членом сім'ї військовослужбовця другого ступеня споріднення, який є особою з інвалідністю I або II групи, у випадку, передбаченому абзацом чотирнадцятим пункту 3 частини дванадцятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

Додатки:

(документи або копії документів, засвідчених в установленому законодавством порядку,
перелік яких визначено відповідним підпунктом пункту 5

додатка 19 до Інструкції про організацію виконання Положення про проходження громадянами України
військової служби у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністра оборони України від 10 квітня
2009 року №170, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 19 травня 2009 року за №438/16454)

(найменування посади)

(звання)

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

_____ 20__ року

{Інструкцію доповнено Додатком 22 згідно з Наказом Міністерства оборони №274 від 28.04.2025}

ЗРАЗОК 2

Акт перевірки сімейного стану військовослужбовця

Додаток 23

до Інструкції про організацію
виконання Положення про проходження громадянами
України військової служби у Збройних Силах України
(пункт 14.30 розділу XIV)

Затверджую

Керівник _____

(найменування територіального центру комплектування
та соціальної підтримки)

« ____ » _____ року

Акт перевірки сімейного стану військовослужбовця

Підстава для складення акта – запит командира військової частини _____

або заява _____

від « ____ » _____ 20__ року,

(звання, прізвище, власне ім'я та по батькові (за наявності)

zareestrovano/zareestrovanoї у

(найменування територіального центру комплектування та соціальної підтримки, відділу)

« ____ » _____ 20__ року за № _____.

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) військовослужбовця, який здійснює/здійснюватиме постійний догляд

Задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування) військовослужбовця, який здійснює/здійснюватиме постійний догляд, дата та номер витягу із реєстру територіальної громади

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) особи, за якою здійснюється/здійснюватиметься постійний догляд

Задеклароване/зареєстроване місце проживання/перебування особи, за якою здійснюється/здійснюватиметься постійний догляд, дата та номер витягу із реєстру територіальної громади

Документи, що підтверджують інвалідність та потребу особи у постійному догляді, за якою здійснюється / планується здійснювати постійний догляд (за наявності)

Інформація про призначення особі, за якою здійснюється/здійснюватиметься постійний догляд, допомоги, компенсації за здійснення догляду чи про звернення до органів соціального захисту населення за такими виплатами чи за отриманням соціальної послуги з догляду вдома

Родинний зв'язок між військовослужбовцем, який здійснює/здійснюватиме постійний догляд, та особою, за якою здійснюється/здійснюватиметься постійний догляд:
першого ступеня споріднення

(батьки, чоловік (дружина), діти,

у тому числі усиновлені)
другого ступеня споріднення

(рідні брати та сестри, баба, дід, онуки)

Перевірку проведено за адресою

В ході перевірки виявлено

(короткі відомості про інших членів сім'ї,

які зобов'язані здійснювати / можуть здійснювати або здійснюють постійний догляд,

задеклароване/зареєстроване місце їх проживання (перебування). У разі не здійснення постійного догляду за членом сім'ї,

за яким вони зобов'язані здійснювати постійний догляд вказати причини не здійснення такого догляду

або у разі відсутності інших членів сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати постійний догляд – вказати про це)
Установлено

(факт здійснення / необхідність здійснення постійного догляду підтверджено / не підтверджено)

к

З актом ознайомлений

(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) особи,
за якою здійснюється/здійснюватиметься постійний догляд)

(підпис)

Акт складено членами комісії

(найменування посади)

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

(найменування посади)

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

(найменування посади)

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

(найменування посади)

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

(найменування посади)

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

{Інструкцію доповнено Додатком 23 згідно з Наказом Міністерства оборони №274 від 28.04.2025}

МІСЦЕ ДЛЯ НОТАТОК

Handwriting practice lines consisting of 25 horizontal dotted lines.

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

КОРИСНІ УЗАГАЛЬНЕННЯ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ МАЮТЬ ЗАКОННІ ПІДСТАВИ ДЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

ВИПУСК 7

Усі узагальнення, пам'ятки, чек-листи можна буде переглянути
на сайті Національної асоціації адвокатів України за
посиланням: <https://unba.org.ua/metodichni-materiali>

Для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під
час мобілізації або за контрактом і бажають реалізувати право на звільнення

узагальнення підготовлені
КОМІТЕТОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ
ВІД ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ,
КОМПЕНСАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ

2026